

Nagrada in priznanja Izidorja Cankarja za leto 2013

Ljubljana, Moderna galerija, 20. maj 2013

Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo od leta 1999 bienalno podeljuje nagrade in priznanja za izjemne dosežke na področju umetnostne zgodovine. Dolej so nagrade Izidorja Cankarja za življenjsko delo prejeli prof. dr. Špelca Čopič (1999), akademik dr. Emilijan Cevc in prof. dr. Nace Šumi (oba 2001), prof. dr. Sergej Vrišer (2003), prof. dr. Janez Höfler (2005), prof. dr. Stane Bernik (2007), prof. dr. Tomaž Brejc in dr. Lojze Gostiša (2009), mag. Mirko Kambič (2011). Letos je komisija na podlagi prejetih predlogov podelila eno nagrado, tri priznanja in eno častno priznanje Izidorja Cankarja.

Nagrado Izidorja Cankarja je prejel:

DR. IVAN STOPAR za izjemen prispevek na področju kastelologije.

Priznanje Izidorja Cankarja so prejeli:

DR. IGOR SAPAČ za raziskovalno delo in prispevek k ohranjanju slovenske grajske dediščine;

DOC. DR. BLAŽ RESMAN za uredništvo celotne serije in DOC. DR. HELENA SERAŽIN za souredništvo prvih treh zvezkov Umetnostne topografije Slovenije;

IZR. PROF. DR. MARJETA CIGLENEČKI, IZR. PROF. DR. POLONA VIDMAR in PROF. DR. JANEZ HÖFLER za organizacijo in izvedbo mednarodnega projekta Umetnost okrog 1400.

Častno priznanje Izidorja Cankarja je prejela:

gospa NUŠA LAPAJNE za donacijo več umetniških del slikarja Lojzeta Spazzapana Narodni galeriji, Ljubljana in Pilonovi galeriji v Ajdovščini.

Obrazložitve

Nagrado Izidorja Cankarja za leto 2013 prejme dr. Ivan Stopar za izjemen prispevek na področju kastelologije

Dr. Ivan Stopar je leta 1976 doktoriral na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Temeljno študijo z naslovom Razvoj srednjeveške grajske arhitekture na slovenskem Štajerskem je izdal že leta 1977. Z njo je pojasnil začetke grajske arhitekture na omenjenem območju in mnoge presenetil z ugotovitvami, da je bila večina gradov na tem območju zgrajena že v romaniki in da je bila že takrat večina sestavljena iz več objektov. Leta 1986 je izšla njegova knjiga Gradovi na Slovenskem, nato pa je Ivan Stopar zastavil obsežen topografski projekt Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. Področje svojega topografskega dela je kmalu razširil na osrednjo Slovenijo in izšlo je kar šestnajst zvezkov; na enakih izhodiščih je Stoparjevo delo nadaljeval dr. Igor Sapač, tako ima Slovenija celovito topografijo grajskih stavb, kar je velik dosežek. Pri poglobljenem raziskovanju grajske arhitekture je Ivan Stopar z nadvse kompleksnim in interdisciplinarnim pristopom nasledil dr. Ivana Komelja, hkrati pa uveljavil nove zahteve pri spomeniškem varovanju grajskih objektov. Oporo za svoja raziskovanja je našel v tuji literaturi, dobre primerjave pa zlasti na avstrijskem terenu. Preučevanje obrambne strategije in tehnik bojevanja ter vsakdanjega življenja na gradovih je razjasnilo mnoge posebnosti utrdbenih sistemov in bivalnih možnosti na posameznih objektih. Kot natančen bralec arhivskih virov je prodiral v zgodovino grajskih stavb na Slovenskem in postavil temelje slovenske kastelologije, pri čemer je poleg vsega drugega potrebno izpostaviti terminologijo. Ivan Stopar je kot tenkočuten poznavalec jezika uspel vzpostaviti ustrezno besedišče na področju, kjer je v slovenščini dotlej vladala praznina. Ivan Stopar ima velik občutek za širjenje zanimanja za kulturno dediščino, še posebej za gradove med laično publiko. Prispeval je besedila za številne objave v lokalnih zbornikih in monografijah ter za poljudne vodnike, mnogi se spominjajo priljubljenih radijskih in televizijskih oddaj o gradovih, pri založbi Viharnik pa je izšla tudi trilogija Življenje na srednjeveških gradovih na Slovenskem. Dr. Ivan Stopar je v sedemdesetih letih 20. stoletja pionirsko zastavil raziskave grajske arhitekture in temeljito spremenil poglede na vrednotenje tovrstne dediščine.

Priznanje Izidorja Cankarja za leto 2013 prejme dr. Igor Sapač za raziskovalno delo in prispevek k ohranjanju slovenske grajske dediščine

Dr. Igor Sapač je z zagnanostjo, samoiniciativnostjo, veliko ustvarjalno energijo in obsežnim znanjem od dr. Ivana Stoparja prevzel dopolnjevanje topografske serije Grajske stavbe na Slovenskem in s tem, ko je samostojno dodal zadnjih osem zvezkov, zbirko leta 2011 uspešno pripeljal do konca in na ta način zaključil delo, ki je edinstveno v širšem evropskem prostoru. Bibliografija Igorja Sapača že sedaj obsega skoraj 150 monografij, znanstvenih in strokovnih prispevkov, časopisnih člankov, referatov na znanstvenih posvetih, pa tudi konservatorskih načrtov in idejnih zasnov za revitalizacijo nekaterih grajskih stavb npr. Žužemberka. Njegove prispevke odlikuje interdisciplinarnost, znan je po aksonometričnih študijih, ki omogočajo rekonstrukcijo tudi že podrtih grajskih stavb, poleg raziskovanja pa se posveča tudi problematiki in teoretičnim izhodiščem kastelologije. Njegov prispevek z naslovom Kaj je grad? Problematika terminološke oznake in temeljne definicije, ki ga je novembra 2011 najprej predstavil na simpoziju Razumeti grad – vloga in pomen gradov v slovenski zgodovini, nato pa leta 2012 objavil v tematski številki Kronike, časopisa za slovensko krajevno zgodovino, je eno od referenčnih del za prihodnje klasifikacije in vrednotenje grajskih stavb na Slovenskem.

Priznanje Izidorja Cankarja za leto 2013 prejmeta doc. dr. Blaž Resman za uredništvo celotne serije in doc. dr. Helena Seražin za souredništvo prvih treh zvezkov Umetnostne topografije Slovenije

Sodelavci Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta ZRC SAZU so začeli leta 2010 izdajati serijo zvezkov s skupnim naslovom Umetnostna topografija Slovenije. Izšli so trije zvezki: Upravna enota Kočevje, 2010, Upravna enota Jesenice, 2011, in Upravna enota Ajdovščina, 2012. Uredila sta jih Blaž Resman, urednik celotne serije, in Helena Seražin, pri pisanju pa so sodelovali Blaž Resman, Helena Seražin, Nataša Ivanović, Simona Kermavnar, Tina Košak, Ana Lavrič, Franci Lazarini, Tanja Martelanc, Katarina Mohar, Mina Mušinovič, Mija Oter Gorenčič in Tina Potočnik. Načrti so delo Nejca Bernika, Helene Seražin in Smiljana Simerla, avtor večine fotografij pa je Andrej Furlan, ki je publikacijo tudi oblikoval. Dolg seznam sodelujočih sporoča, da delo poteka timsko in da so izkušeni umetnostni zgodovinarji k sodelovanju pritegnili mla-

de, ki so skupaj ob primerjavah s sorodnimi projekti po drugih evropskih državah oblikovali metodologijo in zastavili visoke znanstvene kriterije. Rezultat je sodoben inventar slovenskega dediščinskega imetja, ki predstavlja tudi naj-novejše likovne dosežke.

Priznanje Izidorja Cankarja za leto 2013 prejmejo izr. prof. dr. Marjeta Ciglencečki, izr. prof. dr. Polona Vidmar in prof. dr. Janez Höfler za organizacijo in izvedbo mednarodnega projekta Umetnost okrog 1400

Na Univerzi v Mariboru je v organizaciji Filozofske fakultete UM in Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva ter pod pokroviteljstvom Mednarodnega odbora za umetnostno zgodovino (CIHA) leta 2011 potekal znanstveni simpozij Umetnost okrog 1400. Globalni in regionalni pogledi. Simpozij in izdaja zbornika sta po svojem pomenu, tako v znanstvenem pogledu kot v smislu mednarodne uveljavitve stroke, preseгла lokalne okvire in v marsičem postavila nove standarde za preučevanje in razmišljanje o umetnosti okrog 1400. Obdobje je eno najodličnejših poglavij evropske umetnosti z vrhunci tudi na območju severovzhodne Slovenije. Simpozij se je posvetil vprašanju o prenosu slogovnih značilnosti in ikonografskih motivov, o vplivih naročnikov, o ekonomskih in socialnih razmerah za oblikovanje Evrope regij in vpogledu v recepcijo umetnosti iz časa okrog 1400. V okviru tega projekta je bila slovenska umetnostna dediščina primerno umeščena na zemljevid evropske umetnosti mednarodnega gotskega sloga.

Častno priznanje Izidorja Cankarja za leto 2013 prejme gospa Nuša Lapajne za donacijo več umetniških del slikarja Lojzeta Spazzapana – Narodni galeriji, Ljubljana in Pilonovi galeriji v Ajdovščini

Gospa Nuša Lapajne, hčerka slikarja Lojzeta Spazzapana, se je po dolгих letih bivanja v Italiji vrnila v Ljubljano in ob tem zbrala in izročila več umetniških del svojega očeta dvema ustanovama: Narodni galeriji v Ljubljani in Pilonovi galeriji v Ajdovščini. S to donacijo je omogočila poglobljen pristop k ocenjevanju opusa tega slovenskega umetnika, ki je pod pritiskom neprijaznih okoliščin v času italijanske fašistične okupacije Primorske našel zatočišče v Torinu, kjer ga je doletela prerana smrt. K donaciji slik, ki jih je prejela Pilonova galerija, je gospa Nuša

Lapajne dodala zajetno dokumentacijo, ki jo je dolga leta vodil njen soprog odvetnik Eugenio Giletti, Spazzapanov prijatelj in mecen in jo je po njegovi smrti nadaljevala prav ona. S podarjenimi slikami je bilo mogoče pripraviti spominsko sobo znotraj Pilonove galerije v Ajdovščini. S to nesebično gesto je gospa Nuša Lapajne omogočila, da oživi spomin na umetnika in da se strokovna ocena opusa izoblikuje tudi v slovenski umetnostnozgodovinski stroki.